

De voorzitters van de ISO en van de LSVb
S. den Bak en I. van den Broek
p/a 't Neude 29 bis
3500 BH Utrecht

Den Haag

22 september 2006

Ons kenmerk

HO/CBV/2006/35284

Onderwerp

Oordeel over het wetsvoorstel Financiering in het
hoger onderwijs

U hebt onlangs aan de Eerste Kamer uw oordeel kenbaar gemaakt over het wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs (Eerste Kamer, 2005-2006, 30 387, A). Deze brief aan de Eerste Kamer ontving ik in afschrift. Graag neem ik de vrijheid hierop te reageren.

Mobiliteit en keuzevrijheid van de student

De ISO en LSVb vinden het wetsvoorstel tegenstrijdig. Het beoogt aan de ene kant meer keuzevrijheid voor studenten wat impliceert dat studenten ook relatief gemakkelijk van opleiding of instelling moeten kunnen wisselen. Aan de andere kant beoogt het wetsvoorstel vraagsturing voor instellingen, wat tot differentiatie van opleidingen zou moeten leiden en de mobiliteit zou beperken. Tot slot stelt u de vraag gesteld of de examencommissie bij het afstuderen wel een oordeel over elders gevolgde vakken wil of kan geven.

De relatie tussen student en instelling is naar mijn mening een tweezijdige: over en weer bestaan rechten en verplichtingen. Het is van groot belang dat deze rechten en plichten helder zijn. Studenten moeten weten waar zij aanspraak op kunnen maken. Anderzijds moeten instellingen studenten aan kunnen spreken op hun inzet, prestaties en gedrag bij het volgen van hoger onderwijs. Door helderheid over rechten en plichten weten studenten waar zij aanspraak op kunnen maken en wat van hen wordt verwacht. Ook aan studenten kunnen immers eisen worden gesteld om tot succesvol onderwijs te komen. Helderheid over rechten en plichten versterkt de betrokkenheid van instellingen en studenten en voorkomt vrijblijvendheid. Studenten zijn ook lid van de kennism Gemeenschap die de instelling vormt. Van hen wordt meer verwacht dan alleen het 'consumeren' van onderwijs. Studenten bevorderen het maatschappelijke en intellectuele klimaat binnen de instelling door actief bij te dragen aan het 'academisch debat', door feedback op het onderwijs en door bij te dragen aan de kennisopbouw binnen de instelling bijvoorbeeld door leeronderzoeken. De keuze met de invoering van de leerrechten een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de keuzevrijheid en flexibiliteit in het hoger onderwijs, bouwt voort op eerdere ontwikkelingen zoals de invoering van de bachelor-masterstructuur en accreditatie van opleidingen en de ontwikkeling van de studentenpopulatie.

Het blijft aan de instelling om het onderwijsaanbod in samenhang te blijven verzorgen en aan de examencommissie om te bepalen of de gevolgde vakken graadverlening rechtvaardigen. Mobiliteit en keuzevrijheid – zoals we die ook nu al in zekere mate kennen - mogen dan ook niet verward worden met willekeurig bij instellingen volgen van onderwijsmodules. Van de student wordt een afgewogen keuze verwacht, waarbij hij zich vergewist van de betekenis van het volgen van vakken voor de examinering bij de instelling waar de student zijn graad hoopt te halen. Het Nederlandse hoger onderwijs is zodanig pluriform dat er voor de student genoeg te kiezen is.

Studenten sneller studeren

De LSVb en ISO merken op dat er in het huidige systeem, met name met het bindend studieadvies en vanwege de omvang van de aanspraak op studiefinanciering al voldoende prikkels zouden bestaan die ervoor zorgen dat studenten sneller studeren.

Deze observatie van de studentenorganisaties weerspiegelt zich niet in de werkelijkheid van alledag: het aantal studenten dat ruim langer studeert dan de normatieve studieduur is hoog. Belangrijker is echter dat leerrechten niet bedoeld zijn om studenten te dwingen sneller te studeren: het oogmerk is dat de studenten zich meer bewust worden van de consequenties van hun studie- en keuzegedrag. Na een helder afgebakende periode, lang genoeg om te kunnen afstuderen, vervalt de verantwoordelijkheid van de overheid om de studie nog (langer) te bekostigen en is het de student zelf die voor de kosten opdraait.

De excellente student

De ISO en LSVb merken op dat de student die over de capaciteit beschikt om twee opleidingen te volgen en succesvol af te ronden niet voldoende leer- en uitlooprechten zou krijgen om dat tegen het wettelijk collegegeld te doen.

De overheid acht zich verantwoordelijk voor het kunnen volgen en afronden van één bachelor- en masteropleiding. Indien een student binnen de gegeven tijd meer opleidingen wil volgen en ook afronden dan voorziet de wet daarin. Indien in bijzondere omstandigheden sprake is van studievertraging kan de instelling via het profileringsfonds de student een voorziening verstrekken, en daarmee ook excellente studenten in de gelegenheid stellen om een tweede studie af te ronden.

Lasten voor instellingen

De LSVb en ISO merken op dat het een goede zaak is dat in het door de Tweede Kamer vastgestelde wetsvoorstel is gekozen voor de inzet in maanden. "Dit is een zeer goede zaak voor studenten aangezien zij door een verkeerde keuze niet direct een half jaar leerrechten kwijt zijn." Wel vragen zij zich af of de instellingen zonder verdere voorbereiding en een goed operationeel Studielink zich niet met een chaos in de uitvoering geconfronteerd zullen zien.

Over de administratieve lasten en uitvoering van leerrechten is reeds het nodig opgemerkt in het overleg met de Tweede Kamer. Invoering van leerrechten wordt zorgvuldig voorbereid.

Uitvoeringsvraagstukken worden nu al ter hand genomen gericht op invoering per 1 september 2007.

Gelet op de motie van het lid Joldersma c.s. (Tweede Kamer, 2005-2006, 30 387, nr. 41) is hiervoor een stuurgroep ingericht. Voor uitstel zijn nu geen indicaties: er is op dit moment geen reden aan te nemen dat het ontwikkeltraject binnen de Informatie Beheer Groep respectievelijk CFI niet haalbaar is.

De instellingen zijn geïnformeerd over de inhoud en strekking van de wet- en regelgeving over leerrechten en de daaraan gerelateerde instellingsbekostiging. In een ook aan de ISO en LSVB toegestuurde brief van 21 juli 2006 is uitgebreide informatie opgenomen over de van de instellingen verwachte activiteiten en de ontwikkelingen bij de Informatie Beheer Groep en CFI. Op korte termijn zullen de instellingen worden geïnformeerd over de - na technisch overleg met instellingen - vastgestelde specificaties voor de softwareontwikkeling vanwege de aanpassingen in de elektronische gegevensuitwisseling; ook het zogenoemde proces- en informatiemodel is vastgesteld en zal de instellingen ter kennis worden gebracht. De uitvoeringsorganisaties en OCW zijn klaar voor de invoering!

Bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer is aangegeven dat invoering van leerrechten niet afhankelijk is of zal worden gemaakt van Studielink. Dat laat onverlet dat het van groot belang is dat Studielink daadwerkelijk operationeel gaat worden als ondersteuning voor de administratieve processen, gericht op de werking van leerrechten. Bevorderd wordt dat de gefaseerde invulling van Studielink op een zorgvuldige wijze invulling krijgt.

Samenhang met de WHOO

De ISO en LSVb merken op dat leerrechten onderdeel uitmaken van de WHOO en onlosmakelijk verbonden zijn met elementen uit die wet. U verwacht dat de WHOO niet tijdig behandeld zal worden en ook de in een motie van de Tweede Kamer gevraagde aanpassing waarschijnlijk niet tijdig kan geschieden.

In reactie valt op te merken dat de Tweede Kamer het wetsvoorstel Financiering in het hoger onderwijs (leerrechten) eigenstandig heeft willen behandelen. Een spoedwet is voorzien om de door de Tweede Kamer gevraagde aanvullende elementen ook in het wettelijk kader op te nemen. Het is aan deze Tweede Kamer en na de verkiezingen aan de dan gekozen leden om het wetsvoorstel zodanig in behandeling te nemen dat recht gedaan kan worden aan de door de Tweede Kamer aangenomen motie.

Voorlichting

De LSVb en ISO onderstrepen het recht van studenten op tijdige en goede informatie over de veranderingen in het hoger onderwijs: studenten moeten minimaal 1 (studie)jaar voor de invoering weten waar zij aan toe zijn. Zij veronderstellen dat met het oog op het wetgevingstraject de voorlichting veel te laat van start gaat, en de Informatie Beheer Groep pas in 2007 met voorlichting start.

Ik deel de mening van studenten dat informatievoorziening over leerrechten van groot belang is. Richting de Tweede Kamer is in de brief van 26 juni 2006 (Tweede Kamer, 2005-2006, 30 387, nr. 82) door mijn voorganger het belang van goede voorlichting al onderstreept. In de aangehaalde brief is aangegeven dat de informatievoorziening over de betekenis van leerrechten aan studenten tijdig ter hand zal worden genomen. De Informatie Beheer Groep vervult daarbij een belangrijke rol. In dit

verband heeft de Informatie Beheer Groep op haar website voor studenten en aanstaande studenten inzicht gegeven in de leerrechtensystematiek; deze informatie is ook te vinden via de websites van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Postbus 51. Daarbij is vanzelfsprekend het voorbehoud gemaakt dat eerst wanneer de Eerste Kamer instemt met het wetsvoorstel de leerrechtensystematiek daadwerkelijk van kracht wordt. Wanneer dat het geval is zal de Informatie Beheer Groep naast deze passief verstrekte informatie ook meer actief informatie aan studenten kunnen gaan verstrekken. Ook via de recent gelanceerde website www.Ellisvertelt.nl zal de nodige informatie verkregen kunnen worden.

Hoewel ik uw brief alleen in afschrift ontving, hoop ik dat ik u bruikbare additionele informatie bied ten einde de leerrechten tijdig én zorgvuldig in te voeren.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Bruno Bruins

CC

- De leden van de commissie Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs van de Eerste Kamer
- De voorzitters van de VSNU en HBO-raad
- De colleges van bestuur van instellingen voor hoger onderwijs